

Passió per les paraules

La figura del traductor és sovint invisible per al lector, però esdevé absolutament imprescindible. Gràcies als traductors hem pogut llegir Dickens, Balzac, Stevenson, Tolstoi, Virgili, Kafka, Homer o Dante, però amb freqüència la seva feina ha esdevingut gairebé imperceptible. Arran de la lectura de *La llibreria ambulante*, la novel·la de Christopher Morley, vam voler corregir –ni que fos parcialment– aquesta injustícia convidant la traductora al català del llibre, Dolors Udina, una de les professionals més reconegudes del país en aquest camp professional.

La sessió del club de lectura es va dur a terme el passat dijous 13 de desembre; era una tarda plujosa i freda, però malgrat això una trentena d'alumnes van voler participar en aquesta trobada, segurament interessats en la feina de la traducció. A l'acte hi assistien també dues persones molt estimades pel club, les professores del centre Pilar Tavera i María Jesús Valeri, que van impartir durant molts anys les assignatures de llatí i grec i que van ensenyar a traduir a un munt d'alumnes de diverses generacions.

La sessió va començar amb un seguit de preguntes del conductor de la sessió que va permetre a Dolors Udina explicar les característiques de la feina del traductor. Per a ella, aquesta tasca implica gairebé escriure de nou el llibre, empeltar-se de la identitat de l'autor original i fer l'esforç de traslladar a una altra llengua –o el que és el mateix, a una altra cultura, a una altra sensibilitat– tot un univers de ficció, mantenint l'esperit de l'obra original. De fet, en una imatge molt plàstica, Udina va explicar que traduir era quelcom similar a interpretar una partitura; les notes originals són les que va imaginar el compositor en el seu moment, però el músic és qui dóna la seva especial forma a la peça; així treballa el traductor.

En un primer moment els alumnes assistents escoltaven amb atenció les explicacions de la convidada, que reflexionava sobre el canvi de títol de la novel·la de Morley en la versió catalana –*Parnassus on wheels* era el títol original–, una decisió editorial que buscava captar l'atenció del públic, o per què havia traduït la paraula *farm* per *mas* i no per *granja*. Aquesta actitud inicial dels assistents, però, va fer un tomb en el moment en què van començar a sorgir preguntes espontànies; des d'aquell instant, la sessió va esdevenir molt activa i participativa i es van formular un reguitzell de qüestions que demostraven l'elevat interès dels assistents per tot el que explicava Dolors Udina.

Quant de temps tardes a traduir un llibre? Com t'enfrontes a les frases fetes que apareixen a la versió original? Has pensat mai a escriure un llibre? Cal saber moltes llengües per ser traductor? Quin és el llibre que més t'ha agradat traduir? Hi ha algun llibre que creguis que ha millorat amb la teva traducció? Hi ha algun llibre que hauries volgut traduir? Quin ha estat el llibre més difícil de traduir? Com han canviat els hàbits del traductor amb les noves tecnologies? Què en pensa dels traductors *on line*? Què és més fàcil de traduir, un bon llibre o un mal llibre?

Amb paciència, bon humor i cordialitat, Dolors Udina va anar contestant la bateria de preguntes que li formulaven els alumnes i així vam descobrir el seu afecte per *L'ampla mar dels sargassos*, de Jean Rhys i *L'amic retrobat*, de Fred Uhlman, els llibres que la van decidir a ser traductora; la seva admiració per Virginia Woolf o per

Shakespeare; el seu respecte per companys de professió com Xavier Pàmies; el detallat procés de traducció que la du a fer fins a quatre versions i revisions de traducció de cada llibre i un munt de secrets i curiositats al voltant de la seva feina.

La llibreria ambulat és una magnífica, tendra i divertida novel·la de Chistopher Morley, un relat que ens recorda en molts moments el millor Mark Twain i que esdevé una sincera apologia del plaer de la lectura. Dolors Udina ens va saber transmetre aquest amor pels llibres amb cordialitat i saviesa, explicant-nos l'apassionant feina que suposa la traducció. Una trobada inoblidable.